

Argumente privind consacrarea abuzului de drept ca o ipoteză distinctă de răspundere civilă în dreptul român

Lect. univ. dr. **Lacrima Rodica Boilă**

Rezumat

Studiul nostru își propune o analiză evolutivă și comparativă a instituției abuzului de drept, din perspectiva actualei, dar și a viitoarei reglementări legale, prilej pentru a dezbate condițiile speciale și fundamentul răspunderii civile pe care o angajează exercitarea drepturilor subiective. Prin argumentele expuse, am încercat să demonstrăm faptul că este necesară recunoașterea abuzului de drept ca fiind o *ipoteză distinctă de răspundere civilă extracontractuală*, care se raportează la un comportament anormal, de natură a cauza inconveniente și disconfort pentru cei din jurul și/sau producerea de prejudicii, prin exercițiul unui drept subiectiv ori doar a unui interes legitim. Născută din răspunderea civilă delictuală, teoria abuzului de drept nu se identifică cu aceasta, motiv pentru care se impun a fi subliniate trăsăturile sale caracteristice, precum și soluțiile specifice pe care le preconizează.

Obiectivul principal al angajării răspunderii civile îl constituie protejarea reală, efectivă a victimei împotriva faptelor abuzive prin asigurarea cadrului juridic pentru *reintrarea în normalitate*. Aceasta presupune încetarea tuturor acțiunilor sau inacțiunilor ilicite și revenirea la o conduită conformă cu normele dreptului pozitiv, condiție esențială pentru asigurarea armoniei și ordinii sociale.

Problema *fundamentării răspunderii civile* în cazul abuzului de drept se dovedește a fi deosebit de complexă, încercând a decela în ce măsură atitudinea psihică a făptuitorului față de faptă și urmările acesteia constituie sau nu o condiție esențială pentru antrenarea obligației de restabilire a echilibrului social distrus. Privită din perspectiva titularului dreptului subiectiv, răspunderea trebuie *fundamentată subiectiv*, întrucât angajarea răspunderii trebuie să fie justificată de dovedirea unei atitudini malițioase, răuvoitoare, viclene, prin care acesta urmărește direct vătămarea sau prejudicierea altor persoane. În caz contrar, titularul s-ar considera nedreptățit, dacă și cea mai neînsemnată neglijență a sa ar putea conduce la stabilirea răspunderii pentru faptele sale. Victima se va considera, însă, nedreptățită, fiind atât de vulnerabilă atât în fața pericolelor producerii unor consecințe dăunătoare, cât și a imposibilității dovedirii vinovăției persoanei responsabile. O imagine pesimistă în care exercițiul drepturilor subiective oferă, în caz de abuz, o soluție inechitabilă în care victima va suporta în mod injust toate consecințele nefaste ale abuzului.

Pe altă poziție se situează, însă, interpretarea fundamentului din perspectiva victimei, prefigurându-se timid argumentele *fundamentării moderne, obiective*, atât de interesantă, pragmatică și seducătoare. Astfel, deturnarea exercițiului dreptului subiectiv de la scopul în vederea căruia a fost recunoscut presupune depășirea limitelor sale și declanșarea mecanismului răspunderii, independent de poziția psihică a făptuitorului. Acest comportament anormal trebuie să înceteze, iar echilibrul social distrus să fie restabilit. Persoana responsabilă, titularul dreptului subiectiv, are calitatea de *garant* în fața celorlalți membri ai societății pentru toate consecințele și disconfortul creat, *asumându-și riscurile pe care le implică exercițiul acestuia*. Măsurile dispuse nu urmăresc neapărat aplicarea unei „sanțiuni” făptuitorului vinovat de situația astfel creată, ci se aplică pentru a proteja victima în vederea obținerii reparației. O nouă perspectivă se prefigurează astfel, mai optimistă, mai generoasă, dar a cărei aplicare în practică reprezintă, la acest moment, doar o iluzie. Orientarea jurisprudenței noastre continuă să susțină fundamentarea subiectivă a răspunderii civile, sub influența răspunderii delictuale.

Subiectiv și obiectiv, tradiție și modernitate, unitate și diversitate în materia răspunderii pentru abuzul de drept, sunt doar câteva dintre reflecțiile cercetării noastre.

Cuvinte-cheie: abuz de drept; răspunderea civilă; Noul Cod civil